

GIDS

VOOR DE PRIMAIRE NASCHOLING
VAN PREDIKANTEN VAN DE
PROTESTANTSE KERK IN NEDERLAND
IN DE EERSTE GEMEENTE OF WERKKRING

CURSUS 2016-2017
SEMINARIUM VAN DE
PROTESTANTSE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT

INHOUDSOPGAVE

- § 1 Waarom nascholing?
- § 2 De achtergrond
- § 3 Het doel
- § 4 De opzet van de cursus
- § 5 Wat wordt er van een cursist verwacht?
- § 6 De kerkorde
- § 7 De staf van het Seminarium
- § 8 Bijlage: De viering van de Maaltijd van de Heer in het Seminarium

1 *Waarom nascholing?*

Als predikant op uw eerste werkplek heeft u de laatste jaren nieuwe ervaringen, inzichten en vragen opgedaan. Dat geldt wanneer u jong bent en het predikantschap uw eerste beroep is. Het geldt ook wanneer u ouder bent en eerder reeds een ander beroep heeft uitgeoefend. De kerk geeft u middels de zogenaamde 'primaire nascholing' nu de kans op een time-out. U kunt een stap terug doen en samen met anderen nog eens nadenken over die ervaringen. De cursus is daarmee een vorm van bemoediging (*paraklesis*) van beginnende predikanten met de bedoeling dat u zich vrij en rechttop in het ambt zult kunnen bewegen en erin zult kunnen blijven groeien.

2 *Achtergrond*

Nascholing van beginnende predikanten van de Protestantse Kerk in Nederland is ontstaan in de Nederlandse Hervormde Kerk als vorm van uitgestelde opleiding. Het was gebleken dat het vruchtbaarder was om een gedeelte van de tijd van de opleiding pas te benutten, wanneer men al enige tijd aan den lijve ervaren had wat het betekent om predikant te zijn. Het hervormde model heeft in de loop der jaren zijn waarde bewezen en is daarom door de Gereformeerde Kerken in Nederland en door de Evangelisch Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden op de triosynode van 8 november 1996 geaccepteerd als onderdeel van het traject dat ook hun predikanten voortaan zouden moeten afleggen. Naast de predikanten van de Protestantse Kerk in Nederland participeren soms ook predikanten van andere kerkgenootschappen, m.n. van de Vrije Evangelische Gemeenten. Op het moment dat u predikant werd hebt u als onderdeel van het ambt dat u gegeven is ook aanvaard, dat u deel zou gaan nemen aan de nascholingsroute. Dat geldt zowel voor gemeentepredikanten als voor predikant-geestelijk verzorgers. In de Generale Regeling voor de Permanente Educatie van de Protestantse Kerk in Nederland staat het nu zo: "Met het oog op de ontwikkeling van hun deskundigheid zijn predikanten en kerkelijk werkers gedurende de uitoefening van het ambt of de bediening binnen de Protestantse Kerk in Nederland verplicht tot het volgen van een programma van permanente educatie". De primaire nascholing is, na het mentoraat, de tweede fase in het programma van de permanente educatie.

3 *Het doel van de cursus*

Wie nu predikant wordt, staat in het spanningsveld van het instituut dat enerzijds zoekt te overleven, plaatselijk en landelijk, en anderzijds de roeping heeft te anticiperen op een nieuwe vorm van christelijke presentie in die veranderende samenleving. Dit spanningsveld is onontkoombaar en vraagt een dubbele loyaliteit van de predikant. Tevens daagt dit spanningsveld uit tot een nieuwe, theologische creativiteit. In één zin samengevat: hoe vertaalt de *Missio Dei* (als de beweging van Gods liefde voor de wereld, een beweging waarin de kerk mag participeren) zich in de veranderde religieuze, culturele, maatschappelijke context nu? En vervolgens: hoe vertalen wij de grondwoorden van het christelijk geloof in de taal van onze seculiere tijdgenoten, hoe relateren we deze grondwoorden aan het wetenschappelijke wereldbeeld van deze tijdgenoten?

In de Primaire Nascholing van Predikanten staan ambt, beroep, persoon, en context in hun voortdurende interactie centraal, bereflecteerd vanuit de inmiddels in de beroepspraktijk opgedane ervaringen. Deze ervaringen van de professionele theoloog die, door de kerk gezonden, het ambt van predikant bekleedt, leiden tot nieuwe vragen, of het nieuw formuleren van oude vragen, tot de ervaring van deficiënties, en tot noodzakelijke ontwikkelpunten. Dit betekent dat in de PNP in principe het hele veld van het beroep en van theologische reflectie aan de orde komt.

De overkoepelende doelstelling voor de PNP luidt als volgt: de predikant is in staat

- de drie polen die in het predikantenbestaan te onderscheiden zijn, te weten persoon, beroep en ambt, binnen de context van het eigen werk, de kerk en de maatschappij te integreren in een leefbare balans;
- vanuit een actuele, bijbels-theologische doordenking van de *Missio Dei* een eigen visie te ontwikkelen op de roeping en gestalte van de christelijke geloofsgemeenschap in de context van onze Nederlandse samenleving;
- actuele hermeneutische vragen rond geloofsvoorstellingen en ethische vraagstellingen zelfstandig theologisch te doordenken;
- de verschillende werkvelden – onder meer presentie in de samenleving, voorganger in de liturgie, pastoraat, diaconaat, educatie – en daarbij behorende taken en rollen van het beroep – te weten

intermediair, pastor, voorganger en leider – te doordenken en te herijken vanuit deze visie;

- leiding te geven aan met de context gegeven noodzakelijke veranderingsprocessen.

Als het over de *persoon* gaat, gaat het over de vraag: wie ben ik eigenlijk als predikant? We moeten in dit werk leren omgaan met onszelf, onze eigen (geloofs)geschiedenis, onze sterke en zwakke kanten, onze behoeften en verlangens. Aandacht voor de eigen psychologie is nodig, juist om in het ambt goed ten dienste van anderen te kunnen staan. Daarom komt in de cursus ook de eigen persoon aan de orde.

Het *ambt* geeft antwoord op de vraag: van waar of van wie kom ik? Termen als *vocatio interna* en *vocatio externa* klinken dan. We zijn dienaar van het Woord, vertegenwoordiger van de christelijke traditie, soms zelfs van God. Het gaat hier om onze eigen existentie als door God geroepen en om een spiritualiteit die in al zijn zwakte sterk genoeg is om in dit ambt te staan.

De *functie* betreft de beroepsmatige, professionele kant van het predikantschap. De vraag is: wat moet ik doen en hoe doe ik dat dan? We kunnen hierbij bijvoorbeeld denken aan de pastorale begeleiding van depressieve mensen, time-management of het leiden van een vergadering. Het gaat in dit geval om vakkennis en training. Maar ook vragen uit de beroepsethiek spelen een rol.

De *context* waarin u werkt is allereerst die van uw persoonlijke concrete werksituatie, vervolgens die van onze kerk en van onze maatschappij. Die komen samen in het eigen dagelijks leven of in het beroepsleven, wanneer u bijvoorbeeld als predikant in een instelling werkzaam bent. Deze contexten beïnvloeden ons en stellen eisen. Niemand is een eiland. Hoe verhouden we ons als predikant tot collega's, tot de gemeente of instelling waarin we werken, tot de kerk waarin we predikant zijn en tot de maatschappij waarin wij leven? En wat doen zij met u? Ook op dit niveau is het nodig een zeker evenwicht en integratie te vinden. We vragen ons daarom gedurig af hoe de interactie is tussen de contexten waarin wij werken en leven en de invulling van het predikantschap.

Uiteraard zal hierbij de zaak waar het om gaat, ons geloven in het evangelie van God en de theologische reflectie daarop, telkens opnieuw

aandacht vragen. In het kader van de cursus hebben we hierbij een praktisch- theologische insteek: we theologiseren in reflectie op de praktijken waarin we staan.

We spraken over de *integratie* van de drie polen persoon, functie en ambt in de diverse contexten waarin wij leven en werken. Met integratie bedoelen we het zoeken van een leefbare balans. Soms heel praktisch als het gaat om de verhouding van aandacht voor uzelf, eventueel het eigen gezin en uw werk. Dat betekent niet het wegnemen van de verschillen, integendeel, integratie valt vooral af te lezen aan een groeiend vermogen om gedifferentieerd te kijken, op meerdere manieren met een lastige situatie om te gaan en niet gevangen te zitten in een bepaald stramien.

De attitude die hiervoor nodig is, is die van *reflexiviteit*. We bedoelen hiermee de gewoonte om zich systematisch te bezinnen op het eigen handelen, inclusief de eigen persoon in dit handelen. Met regels en routine alleen kunnen we als predikant of geestelijk verzorger immers onvoldoende uit de voeten. Reflexiviteit heeft als gevolg dat we niet gestuurd worden door wat ons overkomt, maar door wat we zelf kiezen (bij alle beperkingen die er zijn). Dan volgen we niet, maar geven we zelf sturing, eerst aan onszelf, vervolgens aan hetgeen tot onze verantwoordelijkheden behoort.

Dit begrip 'zelfsturing' brengt met zich mee, dat dit óók in de cursus geldt. U bent hier geen leerling, noch object van onze lessen. U bent een jongere collega en subject in uw eigen leerproces. Waar u zit is de plek waar wij met u willen beginnen. Het Seminarium faciliteert en stimuleert, begeleidt en daagt uit, maar het resultaat is afhankelijk van het eigen engagement van de deelnemers. 'Zelfsturing' brengt ook met zich mee dat er veel keuzemogelijkheden in het programma zijn ingebouwd en dat er tijdens de cursus tevens steeds overleg zal zijn met vertegenwoordigers van de subgroepen. Zo proberen we zoveel mogelijk tegemoet komen aan wat een ieder en wat de groep als geheel nodig heeft.

4 De opzet van de cursus

De cursus bestaat uit 7 x 3 dagen, plus een introductiedag. Gedurende die drie dagen verblijft u in het Seminarium. (In verband met de nieuwbouw van Hydepark vindt de cursus tot maart 2016 plaats in het

Protestants Landelijk Dienstencentrum te Utrecht.) De driedaagsen liggen ongeveer 2 maanden uit elkaar, soms iets minder, soms wat meer.

Om de doelen, die in paragraaf 3 genoemd zijn, te kunnen bereiken bestaan er vaste onderdelen in de cursus:

- De leerbegeleidingsgroep
- De modules en trainingen
- Andere activiteiten

Deze worden in par. 4.1-4.3 nader uitgewerkt.

4.1 De leerbegeleidingsgroep

4.1.1 Leerbegeleiding

Elke cursist wordt op de introductiedag ingedeeld in een leerbegeleidingsgroep (= LBG) van ca. 8 mensen met een vaste begeleidend docent. Deze LBG blijft gedurende de hele route dezelfde. In feite is zij de enige vaste subgroep gedurende de route. De begeleidend docent is tevens aanspreekpunt voor het Seminarium.

De LBG dient voor:

- Begeleiden van uw eigen leerproces
- Bespreking van de persoonlijke werkverslagen in week 1, de contextverslagen in week 2, en de integratieverslagen in week 7
- Gesprek over de omgang met en het onderhouden van de eigen spiritualiteit
- Een uur bijbelstudie per dag in de weken 3 t/m 6

In week 1 komen de eigen werkverslagen aan bod. Deze verslagen maakt u vóór het begin van de cursus. De bedoeling is om helder te krijgen welke positie u in uw werk inneemt, welke visie op het predikantschap en de kerk daaraan ten grondslag ligt en met welke vragen u in de nascholing aan het werk wilt gaan. Tevens krijgt u een beeld van de verschillende werksituaties van uw medecursisten. Nadere informatie over het schrijven van dit werkverslag ontvangt u op de introductiedag.

In week 2 gaan we in op de contextverslagen. Ter voorbereiding hierop wordt u uitgenodigd om rond een zelfgekozen maatschappelijk relevante thematiek een analyse te maken van de eigen maatschappelijke, culturele en levensbeschouwelijke context, met het oog op het adequaat verstaan van die context, teneinde daarin vanuit de verschillende

beroepsrollen keuzes te kunnen maken. Ook voor deze contextanalyse ontvangt u tijdens de introductiedag nadere richtlijnen.

In week 7 dienen de verschillende invalshoeken die in de cursus aan de orde zijn geweest te worden geïntegreerd. Centraal staat dan het vermogen om de diverse competenties en beroepsverantwoordelijkheden, en de drie dimensies van ambtsdrager, professional en privépersoon, die steeds tegelijkertijd aan de orde zijn, te integreren in eigen denken, voelen, willen en handelen. Met het oog hierop prepareert u een zgn. 'rijke casus'. Nadere richtlijnen volgen tijdens de introductiedag.

4.1.2 Logboek

Met het oog op uw eigen ontwikkelingsproces word u aangeraden een logboek bij te houden. Het logboek is een soort dagboek op leergebied. Hierin kunt u noteren:

- Uw leervragen: wat uw vragen zijn, wat u wilt leren, waaraan u wilt werken en hoe u dat wilt gaan doen.
- Wat u tijdens de cursusedagen wel en niet geleerd hebt.
- Wat u tussendoor geleerd hebt en met welke nieuwe vragen en inzichten u geconfronteerd bent. Het kan relevant zijn om bepaalde voorvallen uit uw pastorale werk hier te noteren.
- Elementen van zelfobservatie tijdens de cursus en tijdens uw werk: hoe merkt u dat u iets leert, bij wat soort vragen of confrontaties voel u zich zeker of onzeker, wat geeft u energie en wat put u uit etc.?

Het logboek is een goed instrument om zoveel mogelijk rendement uit de nascholing te halen. Het helpt ook bij het schrijven van uw tussen- en eindevaluatie.

4.1.3 Evaluatie

In de laatste driedaagse van de nascholing wordt uw leerproces geëvalueerd. Dat gebeurt in de bespreking van de zgn. 'rijke casus', waarin u aantoont dat u uw handelen in de concrete beroepspraktijk op systematische wijze kunt relateren aan de opgedane praktijkkennis en theorie in de nascholingsroute.

Het programma evalueren we schriftelijk aan het eind van elke driedaagse.

4.2 De modules en trainingen

Een van de einddoelen van de nascholing is dat u als predikant in staat bent om de verschillende werkvelden – onder meer presentie in de samenleving, voorganger in de liturgie, pastoraat, diaconaat, educatie – en daarbij behorende taken en rollen van het beroep – te weten intermediair, pastor, voorganger en leider – te doordenken en zo nodig te herijken vanuit een eigen visie op de roeping en gestalte van de christelijke geloofsgemeenschap in de context van onze Nederlandse samenleving. De vier onderscheiden beroepsrollen komen in de weken 3 t/m 6 aan de orde. Na een plenaire inleiding over de thematiek kiest u telkens uit een aanbod van drie modules en drie trainingen die module en training die het best bij uw leerthematiek past.

Een module bestaat uit de volgende onderdelen:

- Casuïstiek met de eigen vragen daarbij
- Gezamenlijke reflectie over deze inbreng
- Vakmatige verdieping. Deze kan ondersteund worden door literatuur die van tevoren gelezen moet worden.

Modules worden door vakdocenten gegeven. De 'vakken' worden onderscheiden op grond van de verschillende deelgebieden waarop een predikant zich beweegt. Ze komen grotendeels overeen met de vakken uit de theologische opleiding, maar vormen geen herhaling daarvan, want ze richten zich op een bepaald gebied uit uw eigen werk.

Modules kiest men vooraf, want er wordt voorbereiding verwacht. Als er teveel deelnemers voor dezelfde module intekenen is het niet mogelijk ieders eerste keuze te honoreren. Daarom vragen we ook om een tweede keuze. Het minimum aantal deelnemers om een module door te laten gaan is 6, het maximum 10.

De modules zijn:

Week 3: de predikant als intermediair

1. Casualia I: Vieren op grensmomenten
2. Casualia II: Alternatieve vormen en momenten van eredienst
3. Missie: de predikant als grensganger

Week 4: de predikant als pastor

4. Pastoraat I: Levensfase en levenssituatie
5. Pastoraat II: Psychische problematiek
6. Pastorale ethiek

Week 5: de predikant als voorganger

7. Liturgiek
8. Homiletiek
9. Leren

Week 6: de predikant als leider

10. Dienend leiderschap
11. Leidinggeven aan veranderingen
12. Autonoom leiderschap

Op de introductiedag ontvangt u gedetailleerde informatie over deze modules.

De trainingen zijn vooral bestemd voor het oefenen van praktische vaardigheden. We denken bijvoorbeeld aan gespreksvoering, de eigen plek in het publieke domein, en de omgang met conflicten. Daarnaast besteden we aandacht aan het omgaan met kritiek, besluitvorming, het trainen van vrijwilligers en het leiden van diverse bijeenkomsten.

4.3 Andere activiteiten

U kunt de volgende andere activiteiten verwachten: viering van de Maaltijd van de Heer, morgen- en avondgebeden in de kapel, bijbelstudies, enkele lezingen en colleges, kerkmuziek, kunst en cultuur (film e.d.), georganiseerd gesprek. Over elk van deze onderdelen een enkel woord.

We zullen aan het begin en tevens aan het eind van de cursus met elkaar de Maaltijd van de Heer/Heilig Avondmaal vieren. De reden hiervan wordt beneden in §8 apart verwoord.

De routine van het dagelijkse morgen- en avondgebed in de kapel, dat geleid wordt door zowel cursisten als stafleden, weerspiegelt de waarheid dat ons denken, theologiseren en reflecteren in de context van het gebed gesteld wordt en wij dus stil worden en ontvangen voordat wij wat doen en nadat we wat gedaan hebben. In een vorm die voor iedereen wat ongebruikelijk is geeft het structuur aan de dag.

Het eerste uur van de werkdag verzamelen wij ons rond de Schriften. Dit kan in de vorm van studie, meditatie of spel zijn. In de weken 1, 2 en 7 verzorgen de docenten van het Seminarium deze bijbelstudies. In de weken 3 t/m 6 wordt van elke deelnemer gevraagd om een keer een uur B&S te verzorgen in de eigen leerbegeleidingsgroep.

We plannen enkele lezingen en colleges in samenhang met de thematiek die er in de betreffende driedaagse aan de orde is.

Kerkmuziek komt enkele malen terug. Na een dag van denken en praten kan het gewoon fijn zijn om samen te zingen en *en passant* kennis te maken met ontwikkelingen in de kerkmuziek. Tegelijk weten we dat een lied vaak dieper reikt dan een preek. Reden genoeg om er aandacht aan te besteden.

Enige kunst en cultuur zult u ook tegenkomen, zowel ter ontspanning als ter inspiratie, bijvoorbeeld in de vorm van een film die de moeite waard is.

Het georganiseerde onderlinge gesprek is eigenlijk overbodig apart te benoemen. Een van de sterke kanten van de nascholingscursussen is juist dat het mogelijk is met anderen die in vergelijkbare situatie verkeren in gesprek te komen en ervaringen uit te wisselen. Dat gebeurt ongeorganiseerd ook wel. Soms zullen we echter een bepaalde thematiek, die voor allen relevant is met het oog op het ontwikkelen van collegialiteit en visie, aan de orde stellen.

Elke driedaagse heeft een vol programma. Daarom is er geen mogelijkheid om tijdens deze dagen ander werk te doen. Wel bouwen we rustmomenten in.

<i>Samenvatting: model van een driedaagse</i>			
	Morgen	Middag	Avond
Dag 1	10.30 Opening in kapel 11.00 LBG 12.30 maaltijd	14.30 LBG, lezing of module 17.30 pauze 18.00 maaltijd	19.30 Module 21.45 Avondgebed
Dag 2	08.45 Morgengebed 09.15 Bijbelstudie 10.30 LBG of module 12.30 maaltijd	14.30 LBG of module 17.30 pauze 18.00 maaltijd	19.30 Training 21.45 Avondgebed
Dag 3	08.45	13.30 LBG	

	Morgengebed 09.15 Bijbelstudie 10.30 Training 12.30 maaltijd	16.00 Sluiting in kapel	
--	--	-------------------------	--

5 Wat wordt er van een cursist verwacht?

We zetten hier op een rijtje wat van u als cursist verwacht wordt. Sommige elementen zijn reeds genoemd, andere zijn nieuw.

5.1 Aanwezigheid

Wij gaan uit van 100% aanwezigheid. Tijdens de cursusdagen verblijft u intern in het conferentiecentrum Hydepark. Dat betekent dat er dan geen tijd over is om ander werk (voor de kerk of anderszins) te verrichten. Het leiden van begrafenissen en bruiloften valt hier ook onder. De cursus is een onderdeel van het werk als predikant dat door de kerk van u verlangd wordt. Dat geldt ook voor de voorbereiding die nodig is (§ 5.6). Het is dus zaak om 'thuis' in goed overleg met de kerkenraad of de directie, resp. het afdelingshoofd, een en ander helder af te spreken en vervanging te regelen voor onverwachte situaties.

(Het Seminarium schrijft de kerkenraden en de directies aan om hen op de hoogte te stellen en om hun medewerking te vragen. Daarnaast nodigen we de kerkenraden uit om in de beginfase van de cursus op Hydepark te komen kennismaken met het werk dat we doen en een speciaal voor hen georganiseerde cursusdag mee te maken.)

Wie door ziekte (of zwangerschap) een driedaagse moet verzuimen doet in overleg met de groepsbegeleider een vervangende opdracht (meestal moduleopdracht). De cursusleiding kan daarnaast in bepaalde situaties besluiten dat men iets ter compensatie dient te verrichten, bijv. een cursus uit het aanbod van de PAO.

5.2 Collegialiteit en betrokkenheid

We gaan ervan uit dat de een de ander als medepredikant van de kerk collegiaal aanvaardt. We gaan er ook van uit dat ieder die aan de cursus deelneemt de bereidheid heeft om zich verder te bekwamen in de eisen die het ambt stelt en zich daarvoor naar vermogen in te zetten, niet alleen ten behoeve van zichzelf, maar ook ten behoeve van de

aanwezige collega's en ten behoeve van de kerk als geheel. Kortom, er wordt een houding van collegialiteit en kritische solidariteit verwacht.

5.3 *Werkzaam zijn als predikant*

De cursus is gerelateerd aan de werkervaringen. Dat impliceert dat u de cursus niet kunt volgen als er geen actuele werkervaringen zijn. Als men tijdens de route bijvoorbeeld door conflicten uit het werk raakt of 'regulier' werkeloos wordt, zal men daarom gewoonlijk de cursus moeten afbreken. Als zo'n situatie zich voordoet, is het belangrijk om zo spoedig mogelijk te overleggen met de cursusleiding. Wie langdurig niet kan werken wegens ziekte valt ook onder deze regeling. Neem dan contact op met de cursusleiding.

5.4 *Intakeformulier*

U hebt inmiddels per e-mail een uitnodiging ontvangen om elektronisch een intakeformulier in te vullen. We willen u verzoeken om dit formulier tijdig in te vullen.

5.5 *Introductiedag*

De introductiedag vormt een integraal onderdeel van de cursus. Er is een kennismaking met de begeleidende docenten en met de medecursisten, de leerbegeleidingsgroepen worden samengesteld, u ontvangt de richtlijnen voor het maken van het werkverslag, het contextverslag en de 'rijke casus', evenals een map met nadere informatie over de modules.

5.6 *Vorbereiding en verwerking*

Elke driedaagse vraagt voorbereiding en brengt verwerking mee. Voor de eerste keer maakt u een werkverslag en geeft u feedback op de werkverslagen van u groepsgenoten, en de tweede keer bereidt u een contextverslag voor. De keren daarna prepareert u zich schriftelijk op het gebied van de module die u gekozen hebt. Er kan daarvoor tevens een leesopdracht gegeven worden. De laatste keer bereidt u een 'rijke casus' voor. Verder houdt u een logboek bij, en schrijft u een eind-evaluatie. Tot slot wordt van iedereen verwacht dat hij/zij eenmaal een bijbelstudie verzorgt in de eigen LBG. De voorbereiding en verwerking horen bij de cursus en kunt u dus ook in werktijd verrichten. Reken per driedaagse op gemiddeld een dag voor voorbereiding en verwerking. Voor de eerste keer kost het echter twee dagen. Omdat het in deze nascholing erom gaat in een hernieuwd leerproces te komen, is het echter moeilijk de tijd precies te

kwantificeren. Tussendoor zal het ook uw aandacht vragen. Om zelf niet in tijdproblemen te komen is het daarom, nogmaals, van belang om een en ander te bespreken met uw kerkenraad of leidinggevende en daarin zowel duidelijk als soepel te zijn.

6 *De kerkorde*

Voordat beginnende predikanten naar een volgende gemeente of werkplek in de kerk mogen, wordt van hen verwacht dat ze zowel het mentoraat als de nascholing aan het Seminarium hebben afgerond. Wie op bovengenoemde wijze heeft deelgenomen aan de cursus ontvangt daarom de benodigde verklaring betreffende de nascholing.

Als onverhoopt de eindtermen niet gehaald en de verklaring niet afgegeven kan worden, vindt er een gesprek plaats van (gewoonlijk) de docent van de LBG en de eindverantwoordelijke docent met de betrokken cursist om te onderzoeken wat nodig en mogelijk is. Het Seminarium beslist daarna q.q. over het vervolg. In geval van blijvend conflict staan de kerkelijke wegen voor het aantekenen van beroep open.

7 *De staf van het Seminarium*

Drs. J.D. (Jodien) van Ark, jdvanark@pthu.nl
Dr. H.M. (Henk) van den Bosch, hmvandenbosch@pthu.nl
Dr. E.A. (Eward) Postma, eapostma@pthu.nl
Dr. E. (Edward) van 't Slot, e.vant.slot@pthu.nl
Drs. G.F. (Trudy) Struijs, gfstuijs@pthu.nl
Dr. L.T. (Theo) Witkamp, twitkamp@pthu.nl

Cursusleiding: Dr. H.M. van den Bosch

Adres secretariaat:

T 088-3371750

E seminarium@pthu.nl

W www.pthu.nl, zie onder 'PAO'

8 Bijlage: De viering van de Maaltijd van de Heer in het Seminarium

We openen en sluiten de nascholingsroutes voor predikanten met een viering van de Maaltijd van de Heer. We doen dit om de volgende redenen.

De Primaire Nascholing is geen neutrale cursus, evenmin als het Seminarium een neutrale instelling is. De predikanten komen omdat ze voorgangers zijn in dezelfde kerk. Het eerste is dan, dat we elkaar ontvangen als broeders en zusters in het lichaam van Christus. We delen in het Woord en in het gebed door tweemaal per dag naar de kapel te gaan. We delen in Hem door deel te hebben aan het Avondmaal. Wij worden getrokken in de kring van zijn leerlingen en treffen in die kring allerlei anderen aan, die soms op ons lijken en soms heel verschillend zijn. Maar het startpunt van ons geloof is dat we op Hem betrokken zijn geraakt of liever: dat Hij zich op ons allen betrokken heeft en dat wij daarop gereageerd hebben. Dat vieren we, dat overdenken we en dat maken we zichtbaar door samen te delen in de Maaltijd van de Heer. We wachten dus niet totdat iedereen elkaar is gaan (her)kennen of totdat iedereen het met de ander eens is geworden. Want het is niet onze ervaring van gemeenschap (in gevoel, theologie of formulering) die ons verenigt, maar het is de Heer die ons tot zich geroepen heeft en *communio* met ons sticht. Dat is de reden dat we elkaar op het Seminarium aantreffen en daarom willen wij in de cursus ook daar beginnen.

Om zichtbaar te maken dat de gemeenschap in het Seminarium onderdeel is van de hele kerk, zijn er altijd ambtsdragers van de gemeente Driebergen aanwezig bij de bediening van het Avondmaal. De oude reformatorische gewoonte van *censura morum* speelt gedurende de hele cursus een rol, doordat wij ons steeds bezinnen op de vraag 'wat zijn we eigenlijk met elkaar aan het doen?' Voor wie dat wil is er, na zelfonderzoek, overigens gelegenheid om te 'biechten' bij een van de docenten.

We weten dat juist rondom het Avondmaal de pluraliteit van onze kerk pijnlijk zichtbaar kan worden. We willen dat niet ontkennen of negeren. Dat is een gegeven, ook in de nascholing, en het zal in onze gesprekken over spiritualiteit en samen kerk-zijn gedurende de cursus nog wel eens terugkeren. Wij willen daarom wel iedereen nodigen, maar niemand dwingen om deel te nemen. Praktisch doen we dat als volgt. We vieren

de Maaltijd van de Heer staande in een kring rond de tafel. We nodigen iedereen uit om in de kring te komen, ook als iemand er voor kiest om daar brood en wijn aan zich te laten voorbijgaan. Ieder heeft de eigen vrijheid en zij in eigen geweten ten volle overtuigd. Wij willen echter niet onduidelijk zijn over ons aanvangspunt. Wij starten immers niet met een probleem, maar met de rijkdom van een gastheer die ons voorgaat.